

A Német Nyelvtanárok Magyarországi Egyesületének véleménye és javaslatai az új Nemzeti alaptanterv tervezetével kapcsolatban

A) A Nemzeti alaptanterv meglévő tervezetével kapcsolatos gondolatok különös tekintettel az általános iskolai idegennyelv-oktatásra

1. Tartalmi elemek, amelyek a korábbiakhoz képest nem változnak

A Nat új változata értelmében az alapfokú képzést folytató köznevelési intézményekben továbbra is egy élő idegen nyelv tanulását-tanítását biztosítani kell (vö. 24. oldal).

Ez egyrészt jó hír, hiszen az idegennyelv-tudás fontos a magyar anyanyelvű diákok számára. A többnyelvűség elve azonban ezáltal teljesen perifériára kerül az alapfokú oktatásban, annak ellenére, hogy ez az az időszak, amikor a diákok a legfogékonyabbak lennének az újdonságok iránt.

Az emelt szint fogalma továbbra is megmaradt (vö. 25. oldal).

Az emelt szintű oktatás a szabad órakeret terhére valósulhat meg. Örvedetes, hogy az idegen nyelv is azon tantárgyak körébe tartozik, mely a Nat alkotói szerint is külön hangsúlyt kaphat az emelt szint tantárgyainak kialakításánál (vö. 25. oldal).

A 2007. évi Nat még egyértelműen kimondta, hogy az emelt szintű osztályokban az idegen nyelvet csoportbontásban kell tanítani. Ez az elem sajnálatos módon nem szerepel sem a 2012. évi Nat-ban, sem pedig az új változatban. Bár az osztálytermi kutatások nem igazolták egyértelműen, hogy hatékonyabb lenne a nyelvoktatás csoportbontásban, a gyakorló nyelvtanárok többsége támogatná a csoportbontás megtartását.

Az óraszámok nem változtak a 2012. évi Nat-hoz képest (vö. 36-37. oldal).

Ez részben jó hír, mert így egyetlen évfolyamon sem csökkent a heti óraszám. Sajnálatos azonban, hogy a 4. évfolyamon sem kaptuk vissza a heti 3 óra lehetőségét, ami a 2007. évi Nat-ban még egyértelműen megtalálható volt. A szabad órakeret terhére ugyan elképzelhető

lenne az óraszám növekedés, de valószínűsíthető, hogy ez csak az emelt szintű oktatás esetében fog megvalósulni.

Az egyes fejlesztési ciklusok végén elérendő nyelvi szintek nem változnak (vö. 206. oldal).

Az új tervezet a 6. évfolyam végére továbbra is az A1, a 8. évfolyam végére pedig az A2 nyelvi szint elérését írja elő. A 4. évfolyam végén elérhető nyelvi szint továbbra sem határozható meg a KER szerint. Az egyes képzési ciklusok végén elérendő nyelvi szintek a 2012. évi Nat-ban jobban áttekinthetők voltak, ezért célszerű lenne az új változatban is megtartani a táblázatos összefoglalást.

Általános iskolában továbbra is legkésőbb az alapfokú képzés első nevelési-oktatási szakaszának utolsó évfolyamán, azaz a 4. évfolyamon kell elkezdni az első idegen nyelv oktatását (vö. 24. oldal).

Mindenképpen öröndetes, hogy az új Nat is lehetőséget ad a kisgyermekkorai idegennyelv-
oktatásra intézményes keretek között.

Általános iskolában is van lehetőség a második idegen nyelv tanulására (vö. 24. oldal).

7. évfolyamtól, a szabad órakeret terhére (ami heti 2 órát jelent) lehetőség van a második idegen nyelv tanítására. Ha egy közoktatási intézmény azonban ezt a keretet használta fel az emelt szintű oktatás megszervezésére valamelyik tantárgyból (amire a társadalmi elvárások miatt nagy valószínűség szerint „rákényszerül”), akkor a második idegen nyelv tanítása eleve lehetetlenné válik.

2. Tartalmi elemek, amelyek a tervezetben a korábbiakhoz képest változnak

Az első idegen nyelv oktatásának bevezetésére legkorábban a 3. évfolyamon kerülhet sor (vö. 24. oldal).

Továbbra is van lehetőség a korábbi bevezetésre a megfelelő feltételek teljesülése esetén. De a 2012. évi Nat-tól eltérően, ahol erre az 1–3. évfolyamon kerülhetett sor, az új alaptanterv csak a 3. évfolyamon engedélyezi a korábbi kezdést. Ez mindenképpen hátránynak tekinthető. Nagy hagyományokkal rendelkezünk ezen a területen, elismert szakemberink a világ különböző pontjain tartanak továbbképzéseket ebben a témakörben, megosztva tapasztalataikat azokkal a kollégákkal, akik most ismerkednek ennek a sajátos célcsoportnak a módszertani és didaktikai fogásaival. Számos gyermekeknek készül tananyag is magyar szerzők műve. Mivel más országokban éppen napjainkban kezd egyre nagyobb jelentőséget kapni a korai nyelvtanítás, jó lenne, ha visszakerülne a kezdés lehetősége az 1–3. évfolyamra. A 208. oldalon leírt „nyelvi fürdő”, a 6–9 éves tanulók esetében is eredményesen

alkalmazható, és a szabad órakeret ezeknél az évfolyamoknál is ugyanannyi, mint a 3. évfolyamon.

Az új tervezetben a kisgyermekkorú idegen nyelvi fejlesztés specifikus jellemzőinek leírásánál megjelenik a „nyelvi fürdő” kifejezés, mint módszer (208. oldal).

A „nyelvi fürdő” azt jelenti, hogy a kisgyermekkorú idegen nyelvi fejlesztés első éveiben a tanulók „megismerkednek az idegen nyelvek létezésével, a nyelvtudás fontosságával, és bepillantást nyernek a célnyelvi kultúrákba”.

Szabadon választható az első és a második idegen nyelv is (vö. 206. oldal).

Ez mindenképpen pozitív változásnak tekinthető, hiszen a 2007. évi Nat-ban csak a második idegen nyelv volt szabad választás szerint oktatható. Első idegen nyelvként csak az angol, a német, a francia vagy a kínai nyelv volt választható. A problémát abban látjuk, hogy a legtöbb tanító- és tanárképző felsőoktatási intézmény a 2007. évi Nat-nak megfelelően változtatott a képzési struktúráján és a meghirdetett szakpárokon. A tervezett változások fényében ezeket a képzéseket is felül kell vizsgálni.

A fejlesztési területek leírása a nyelvi készségek mellett kiegészült az önálló nyelvtanulás, az interkulturalitás és a digitális kompetencia területeivel. (vö. 208-209., 212-213. oldal)

Az új tervezetben a fejlesztési területek bővítésével egyértelműen deklarálták, hogy a nyelvoktatás célja nem csak a kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztése, azaz a használható nyelvtudás elérése, hanem a KER szellemiségének megfelelően a nyelvi alapkészségeken túl az interkulturális, szociolingvisztikai és pragmatikai készségek, valamint a nyelvtanulási stratégiák elsajátítása, melyek lehetővé teszik az önálló, önszabályozó nyelvtanulóvá válást.

Az 5. évfolyamtól kezdve a nyelvi közvetítés, mint kompetencia is új elemként található a felsorolásban (212. oldal).

A nyelvi közvetítés eddig is fontos eleme volt a KER-nek, ezért örömdetes, hogy az európai trendnek megfelelően az új Nat-ban is megtalálható ez a készség. Ez viszont azt jelenti, hogy a nyelvkönyveket is ki kell egészíteni olyan feladatokkal, melyek ezt a készséget fejlesztik.

A Nat-ban kerülnek felsorolásra az adott évfolyamok fő témakörei (vö. 209., 213. oldal).

A fő témakörökben nem történt jelentős tartalmi változás, de ezeket korábban a Kerettantervek tartalmazták. Kérdéses, hogy a fő témakörök részletesebb leírása megtalálható lesz-e a Kerettantervben, és ha igen, milyen mértékben fog eltérni az eddigiektől. Már a 2012.évi Nat is tartalmazott olyan ajánlott témaköröket, amelyek korábban nem szerepeltek a nyelvoktatásban. Ez azt jelentené, hogy a nyelvkönyveket ebből a szempontból is újra meg kell vizsgálni, és szükség esetén módosítani.

Az új Nat részletesen leírja, hogyan kapcsolódik az „Idegen nyelv” tanulási terület a kompetenciákhoz (vö. 206-207. oldal), illetve a többi tanulási területhez és tantárgyhoz (vö. 207. oldal).

A Nat új változata kiemeli, hogy az idegen nyelvek tanulása során megszerzett kompetencia transzverzális, és a tanulási-tanítási cél a használható nyelvtudás eszközként való elsajátítása (vö. 207. oldal).

Az új Nat általános részében leírt értékelési formák és követelmények az idegen nyelvi tárgyakra is érvényesek (vö. 207. oldal).

Ennek tükrében az idegennyelv-órán is meg kell jelennie a tanári értékelés mellett az ön- és társas értékelésnek. Fontos, hogy az értékelés ne stresszforrás legyen. Az értékelés épülhet kooperációra is. Hiányzik azonban, hogy az értékelési módok felsorolásánál egyáltalán nem jelenik meg a portfólió, mint lehetőség, annak ellenére, hogy egyre több helyen alkalmazzák az értékelés ezen alternatív formáját.

B) A Nemzeti alaptanterv meglévő tervezetén túli javaslatok, ajánlások

1. Megfontolásra javasoljuk a tervezetben a többnyelvűség gondolatának és a többnyelvűség fejlesztésére irányuló célkitűzésnek a megjelenítését. Fontos szempont, hogy az intézményes idegennyelv-oktatásban tanított idegen nyelvek ne egymástól izolált tantárgyakként jelenjenek meg, hanem a többnyelvűség kontextusában. Ennek értelmében a nyelvtanárok építenek a nyelvtanulók már korábban megszerzett nyelvi kompetenciáikra, nyelv tanulási stratégiáikra, valamint a nyelvek közötti hasonlóságokra. Így megvalósulhat az idegennyelv-oktatásban az integrált, nyelveken és kultúrákon átívelő szemlélet.
2. További megfontolásra javasoljuk, hogy jelenjen meg a dokumentumban a nyelvi bázis kiépítésének fontossága, melyek képessé teszik a nyelv tanulót a komplexebb tartalmak befogadására. Fontos kiemelni ezen túl a nyelvi eszközök szövegekben betöltött funkcionális szerepét, hangsúlyozva ezáltal a funkcionalitás fontosságát.
3. További ajánlásként fogalmazzuk meg azt a gondolatot, mely szerint az anyanyelven elért kompetenciák (pl. szövegértési kompetencia), illetve az első idegen nyelven elért nyelvtudás az alapját képezze a második és harmadik idegen nyelv tanulásának. A

második, illetve harmadik idegen nyelv tanulását azután lenne célszerű lehetővé tenni, miután a nyelvtanulók az anyanyelvükön és az első idegen nyelvükön megfelelő szintű tudással rendelkeznek és az ott megszerzett nyelvi cselekvőképességüket így könnyebben át tudják vinni a második és harmadik idegen nyelvek tanulásakor.

4. Az idegen-nyelv tanulás hatékonysága érdekében fontosnak tartjuk a jövőben a kimeneti követelményként meghatározott KER szintek, valamint az oktatás során befektetett idő arányainak megváltoztatását. Az intézményes idegennyelv-tanítás keretében befektetett időnek megfelelően magasabb kimeneti követelményeket lenne célszerű meghatározni.

Feldné Dr. Knapp Ilona

Német Nyelvtanárok Magyarországi Egyesületének elnöke

Budapest, 2018. október 15.